

Đuro Arnold i Stanislav Prepek – spone Varaždina i Petrovaradina

Ivana Andrić Penava
andric2009@gmail.com

Sažetak

Iako se njih dvojica nisu osobno upoznali, udruženi pjesnički talent Đure Arnolda (Ivanec kod Varaždina, 24. 3. 1853. – Zagreb, 22. 2. 1941.) i skladateljski talent Stanislava Prepeka (Šid, 16. 4. 1900. – Petrovaradin, 13. 2. 1982.) rezultirali su stvaranjem himne posvećenoj banu hrvatsko – dalmatinskom – slavonskom Josipu Jelačiću (Petrovaradin, 16. 10. 1801. – Zagreb, 20. 5. 1859.; ban 1848. – 1859.). Navedena himna nastala je prigodom osnutka Omladinskog društva Jelačić i Ženskog prosvjetnog društva Zora koji su utemeljeni 1922. u Petrovaradinu. Nakon što je osam desetljeća stajala među spisima, otkrivena je 2007. godine zahvaljujući prof. Đuri Rajkoviću, zakonskom nasljedniku svih autorskih prava Stanislava Prepeka i Anici Nevolić, orguljašici-zborovoditeljici u novosadskoj konkatedrali.

Ključne riječi: Đuro Arnold, Stanislav Prepek, ljekarna, himna, harmonij, zbor, a capella

Uvod

Rad *Đuro Arnold i Stanislav Prepek – spone Varaždina i Petrovaradina* proizašao je iz istoimenog predavanja održanog 24. studenoga 2011. godine u prostorijama Društva povjesničara grada Varaždina, a održano je, između ostalog, ispred Sekcije za povijesna istraživanja pri Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu *Jelačić* iz Petrovaradina (Vojvodina, Srbija).¹ Godine 2011. i naredna 2012. znakovite su zbog niza obljetnica koje su bile glavni poticaj za odražavanje navedenog predavanja. Tako je 2011. godine obilježeno: 210 godina od rođenja bana Josipa Jelačića, te 70 godina od smrti Đure Arnolda, a u tekućoj 2012. biti će obilježeno 30 godina od smrti Stanislava Prepeka, te 90 godina od osnutka Omladinskog društva *Jelačić* i nastanka himne banu Jelačiću koja je tema ovog rada.

¹ „Koje su spone Varaždina i Petrovaradina?“, vidi: <http://www.evarazdin.hr/koje-su-spone-varazdina-i-petrovaradina/> (pristup: 29. siječnja 2012.).

O Đuri Arnoldu

Poznati hrvatski pedagog, filozof i pjesnik Đuro Arnold (Ivanec kraj Varaždina, 24. 6. 1853. – Zagreb, 22. 2. 1941.) sin je Ivana, poreznika i Sofije rođ. Vukanić, koja je bila kći krajiškog časnika. Bio je devetnaesti od dvadesetčetvero djece. Njegovi pretci su se za vrijeme Francuske revolucije krajem 18. stoljeća doselili iz Švicarske. Osnovnu školu je pohađao u Zagrebu, a gimnaziju u Varaždinu i Zagrebu, gdje je maturirao 1873. godine. Iduće godine je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu upisao filozofiju kao glavni predmet, a povijest i zemljopis kao sporedne predmete.

Godine 1879. zaposlio se kao profesor zagrebačke gimnazije, a godinu dana kasnije promoviran je u prvog doktora filozofije na Sveučilištu u Zagrebu na temelju rasprave *Etika i povijest*. Zatim je 1889. postao ravnatelj Kraljevske učiteljske škole. Godine 1894. je imenovan za izvanrednog, a 1896. za redovitog profesora za teorijsku i praktičnu filozofiju, te pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Dekan Filozofskog fakulteta bio je u ak. god. 1898. – 1899. i 1912. – 1913., a rektor Sveučilišta u Zagrebu 1899. – 1900. Bio je najprije dopisni, a zatim i redoviti član JAZU, a od 1902. do 1909. bio je predsjednik Matice hrvatske. Od 1892. je bio počasni član Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora, Družbe *Braća hrvatskog zmaja* od 1924. i počasni građanin Krapine. Iako se ubrajao u kršćanske i tradicionalističke mislioce, bio je jedan od istaknutijih predstavnika svjetovne filozofije u Hrvatskoj svog doba, te je odigrao važnu ulogu u izgrađivanju hrvatske filozofijske terminologije. Razvitku pedagogije u Hrvatskoj pridonio je svojim praktičnim pedagoškim djelovanjem. Bio je prvi profesor pedagogije na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, na kojem je utemeljio Odsjek za pedagogiju, i prvi predstojnik Pedagogijskog seminara.

U književnosti se javio pjesmom *Pri povratku (Vienac, 1873, str. 49)*. Pisao je rodoljubne pjesme, romance i balade s temama iz hrvatske prošlosti. Pjesme je objavljivao u raznim publikacijama: *Viencu* (1873. – 1886., 1888. – 1891., 1893. – 1902.), čiji je urednik bio od 1889. do 1900, *Hrvatskoj lipi* (1875.), *Hrvatskom domu* (1876.), *Obzoru* (1898., 1900., 1901., 1904.), *Hrvatskom kolu* (1905., 1906., 1908., 1930.), *Hranilovićevoj spomenici* (1925.) i mnogim drugim. Objavio je više knjiga pjesama, a pisao je i udžbenike iz logike i psihologije za srednje škole. Svoje radove objavljivao je pod šiframa i psudonimima: A., G. A., Gj. A., *Georg Arnold, Ivančanin* i dr. Njegovi tekstovi su uvršteni u mnoge antologije, kalendare i zbornike, a izbor njegove lirike objavljen je na češkom, esperantu, njemačkom, slovačkom i talijanskom jeziku. Umirovljen je 1923. godine.²

² Višnja FLEGO i Martin KAMINSKI, »ARNOLD, Đuro«, HBL, sv. I, Zagreb, 1983, str. 239. – 241.; Zlatko POSAVAC, »Arnold, Đuro (Gjuro)«, *Hrvatski leksikon*, sv. I, Zagreb, 1996,

Arnold u Petrovaradinu

Đuro Arnold se u Hrvatskoj proslavio pjesmom *Domovina*, a u Petrovaradinu pjesmom *Banu Jelačiću*. Tekst navedene pjesme je poslužio 1922. pri stvaranju himne posvećene banu Josipu Jelačiću, koju je uglazbio Stanislav Preprek, hrvatski učitelj, skladatelj, orguljaš i zborovođa iz Petrovaradina.

O njegovoj vezi s Petrovaradinom piše Vladoja Jugović u članku *Nekadašnji gosti stare petrovaradinske (Schamsove) ljekarne*³, u kojem stoji da je Arnold u Petrovaradinu bio na glasu kao bogomdani hrvatski pjesnik i veoma cijenjeni sveučilišni profesor, da je bio pobratim Jovana Hranilovića (1855. – 1824.), grkokatoličkog prezbitera, političara, hrvatskog književnika i književnog kritičara, te glavnog suradnika petrovaradinskog tjednika *Fruškogorac*⁴, i da je početkom 20. st. posjećivao petrovaradinsku ljekarnu *Kod zlatnog orla*, što ne treba čuditi jer je ista tada bila omiljeno okupljalište mnogih vojnih i civilnih uglednika, napose intelektualaca, iz različitih dijelova Austro-Ugarske Monarhije.⁵

U navedenoj ljekarni na glasu je bio odličan liker od fruškogorskih jagoda kojega je znalački spravljala Jugovićeva supruga Viktorija Risaković. I Đuro Arnold ga je rado pio kad je ondje dolazio u posjet u društvu kasnijega zagrebačkog biskupa i hrvatskog metropolite, dr. sc. Antuna Bauera (1856. – 1937.).⁶ Svoje dojmove o likeru zabilježio je u pjesmi koju je napisao u Zagrebu 15. 12. 1907. godine nakon što je posjetio Petrovaradin:

str. 33; Ivana ANDRIĆ PENAVALA, "ARNOLD, Đuro", Biografski leksikon Hrvata istočnog Srijema (BLHIS), sv. I, Zagreb - Subotica, 2011, str. 33 - 34. Pregled izvora o Đ. Arnoldu i njegovih djela dostupan na web-stranici *Novinstvo Varaždina*: <http://library.foi.hr/nv/resultat.aspx?B=&o=1.1.1867&g=1&u> (pristup: 18. siječnja 2012.).

³ Vlado JUGOVIĆ, „Nekadašnji gosti stare petrovaradinske ljekarne Franje Schams-a“, *Apotekarski vjesnik*, br. 21, Zagreb, 1939.

⁴ *Fruškogorac* je petrovaradinski list za zabavu, pouku i gospodarstvo, čije je uredništvo bilo u ljekarni *Kod zlatnog orla*. Prvi vlasnik i odgovorni urednik bio je Aleksandar Brodski, glavni suradnik Jovan Hranilović, a glavna urednica Viktorija Risaković Jugović. Tjednik je u prvom redu bio orijentiran na potrebe Petrovaradina i okolice te je promicao napredne pothvate na kulturnome, gospodarskom i društvenom polju. Izlazio je svake subote 1906. i 1907. godine, kad se ugasio iz nepoznatih razloga. Ponovno se pojavio 4. ožujka 1922., i izlazio je cijelu 1923. godinu, kada je opet prestao izlaziti zbog bolesti Viktorije Risaković. Uz to, Jugović je 1921. postao vlasnik ljekarne u Novome Sadu ali nije ondje prenosio uredništvo *Fruškogorca*, što je također pridonijelo njegovu potpunom gašenju. Kad je umro 1939., svi sudionici »projekta Fruškogorac« već su odavno bili mrtvi. Vidi: *Fruškogorac. List za zabavu, pouku i gospodarstvo.*, br. 1, Petrovaradin, 3. ožujka 1906., str. 1; Vlado JUGOVIĆ, »Nekadašnji gosti stare petrovaradinske ljekarne Franje Schamsa«, *Apotekarski vjesnik*, br. 21, Zagreb, 1939., str. 819. – 823; Milan MIČIĆ, *Farmacija u Sremu 1759 – 1918*, Novi Sad, 1987, str. 328.; Jasna MELVINGER, »Petrovaradinski tjednik Fruškogorac«, *Klasje naših ravni*, br. 11–12, Subotica, 2009.

⁵ Milan MIČIĆ, *Farmacija u Sremu 1759–1918*, Novi Sad, 1987, str. 31–38; Franz SCHAMS, *Istorija Srema i Petrovaradina*, Novi Sad, 2008, str. 83 – 97.

⁶ „Napisao odu liker“, *Regionalni tjednik*, br. 395, Varaždin, 13. prosinca 2011., str. 47.

*Uzmi, gospo, ove pjesme,
 Iz čiste su nikle česme.
 U njima ćeš svega naći:
 Tugu, ljubav, nadu, vjeru –
 A sve mislim, da će u njim
 Traga bit i Tvom likeru;
 Jer kad od njeg ja bih gucno
 I pjevanju čas je kucno!⁷*

Dok je Đuro Arnold iz Ivanca pokraj Varaždina bio značajan za Hrvate iz vojvođanskog dijela Srijema, postojao je još jedan Đuro Arnold, koji je rođen 5. 6. 1781. godine Taksonyju (Mađarska), a koji je imao značajan utjecaj na kulturni i društveni život bačkih Hrvata. Bio je dirigent, skladatelj i glazbeni pisac, a veliki dio života proveo je u Subotici gdje je i umro 25. 10. 1848. godine.⁸

Stanislav Prepek – svestrani genij

Stanislav Prepek rođen je u Šidu 16. 4. 1900. Bio je učitelj, skladatelj, orguljaš, zborovođa, glazbeni spisatelj, melograf, pjesnik, prevoditelj i knjižničar. Potječe iz stare petrovaradinske obitelji podrijetlom iz Moravske. Obitelj Prepek doselila se u Petrovaradin negdje početkom 18. stoljeća. Prema nekim kazivanjima, došli su iz mjesta Prepreki u kojima su se svi žitelji jednako tako prezivali. Miješajući se s hrvatskim življem, postupno su postajali Hrvati, a već se pradjed Stanislava Prepeka, Tomo, smatrao Hrvatom.⁹ Sin je Mateja, financijskog službenika Srijemske županije, i Karoline rođ. Exler. Osnovnu školu završio je u Grabovcima 1910., a Malu realnu gimnaziju u Srijemskoj Mitrovici 1914. godine. Učiteljsku školu je završio u Petrinji 1918. godine. Bio je učitelj u Novoj Kapeli (1919. – 1920.), Petrovaradinu (1920. – 1921.), Maradiku (1921. – 1926.) i Petrovaradinu 1926. do prijevremenog umirovljenja 1948. zbog slabog vida. Bio je ravnatelj osnovne škole „Ilija Okrugić“ u Petrovaradinu i tajnik u II. školskom nadzorništvu grada Novog Sada.

⁷ Vlado JUGOVIĆ, „Nekadašnji gosti stare petrovaradinske ljekarne Franje Schams-a“, str. 822.

⁸ I. Šp., „ARNOLD, Đuro“, HBL, sv. I, Zagreb, 1983., str. 239.; *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, sv. I, Subotica, 2004. Nela SKENDERVIĆ, „ARNOLD, Đuro“, *Leksikon Podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*, sv. I, Subotica, 2008, str. 45 - 46.

⁹ Đuro RAJKOVIĆ, *Stanislav Prepek – život i djelo*, Zagreb, 2006., str. 23.

U Srijemskoj Mitrovici učio je klavir kod pijanista i orguljaša Petra Strniše. Profesori glazbe u učiteljskoj školi bili su mu Ivan Talich i Vladimir Stahuljak, član najbrojnije hrvatske glazbene obitelji, kod kojeg je dvije godine privatno učio nauku o harmoniju. U glazbi se kasnije usavršavao kao samouk.

Iako je većinu života bio slabovidan, a od 1958. godine potpuno slijep, Stanislav Preprek je bio stalno aktivan. Skladatelj je bio 64 godine, učitelj gotovo 30, orguljaš 11, zborovođa 39, a knjižničar 19 godina. Njegov glazbeni opus broji oko 700 skladbi. Većinu tog opusa čini oko 300 klavirskih skladbi, 46 samopjeva, 4 solističko-instrumentalna djela, 4 gudačka kvarteta, jedna simfonija, 6 mješovitih zborova, 18 orguljskih skladbi, 31 misa, 111 himana, te kantata *Uskrsnuće*. U skladanju se najprije oslanjao na impresionizam i ekspresionizam. Harmonija mu je glavni nositelj glazbenog izraza. Povremeno je napuštao podjelu na taktove prepuštajući se djelovanju unutarnjeg ritma. Harmonske oblike gradio je iz svog unutarnjeg viđenja podređujući ih raznovrsnim glazbenim, osjećajnim i misaonim doživljajima. Njegov osobeni glazbeni govor, s izvornim glazbenim postupcima i originalnim zanatsko-tehničkim rješenjima posljedica je znalačkog križanja prethodnih glazbenih stilova u njegovoj stvaralačkoj mašti.¹⁰

Bilježio je narodne slavonske i bosanske popjevke, poneke stare petrovaradinske narodne i koledarske popjevke i stare glagoljaške napjeve u Dalmaciji i Hrvatskom primorju. Bio je zborovođa Hrvatskog pjevačkog društva *Neven* u Petrovaradinu 15 godina, te Hrvatskog pjevačkog društva *Zvonimir* u Srijemskim Karlovcima 3 godine. U objema petrovaradinskim osnovnim školama vodio je dječje zborove 10 godina. Knjižničar petrovaradinske Knjižnice i čitaonice bio je 19 godina i učinio ju je mjesnim žarištem kulturnih zbivanja. Uz učiteljsku, uvijek je vršio i orguljašku službu. Bio je promicatelj crkvene glazbe petrovaradinskog podneblja, a pripadao je crkvenim glazbenicima - cecilijancima.

Preprekov pjesnički opus sastoji se od 356 pjesama. Kao prozni stvaratelj napisao je podužu novelu, ulomak romana, sadržaj svom započetom romanu *Robovi* i sadržaje za nekoliko zamišljenih novela. Uz to je bio poliglot i bavio se prevoditeljskim radom. S njemačkog je preveo sumersko-babilonski ep *Gilgameš*, koji je već mnogo puta dosad objavljivan. S njemačkog je preveo i mnogo pjesama orijentalnih i njemačkih pjesnika. Odlično je poznavao njemački, francuski, slovenski jezik i esperanto, a solidno latinski i grčki.¹¹

¹⁰ Isto, str. 49. – 83.

¹¹ Isto, str. 89. – 101.

Prepek se zbog slabog vida nije mogao mnogo razvijati na likovnom polju, te je iza sebe ostavio mali broj likovnih radova. O njegovu likovnom stvaralaštvu svjedoči samo jedan đачki spomenar nastao u razdoblju od 1912. do 1918., koji sadrži oko 40 crteža grafitnom olovkom, tušem, perom i četkom. Teme njegovih crteža obuhvaćaju pejzaže, crkvena zdanja i vedute te prizore domaćih životinja.¹²

Iako je živio skromno i povučeno, a od 1959. bez vida, stvorio je iznimno umjetničko djelo. Njegove skladbe je od 1957. bilježio profesor i pijanist Đuro Rajković prema njegovom diktatu. Zbog doživotne kulturno-glazbene suradnje s Preprekom Rajković je naslijedio sva njegova autorska prava. Prepekove svjetovne skladbe pohranjene su u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a crkvene skladbe u Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu. Stanislav Prepek počiva u grobu svojih roditelja na novomajurskom groblju u Petrovaradinu.¹³

Posebnost himne u čast banu Jelačiću

Omladinsko društvo *Jelačić* i Žensko prosvjetno društvo *Zora* osnovani su u Petrovaradinu 1922. godine. Poticaj za osnutak dali su pridošli redovnici franjevci konventualci, koje su Talijani protjerali s otoka Cresa nakon Prvog svjetskog rata. Članovi navedenog Društva *Jelačić* zamolili su Stanislava Prepeka, koji je tada bio učitelj u Maradiku, da im sklada himnu, na što je Prepek pristao.¹⁴ Himna *Banu Jelačiću* doživjela je svoju praizvedbu na početku prvog dijela zajedničke akademije oba spomnuta društva, 13. 5. 1923. godine, što je vidljivo iz rasporeda same akademije koji je zapisan na pozivnici za navedeni svečani događaj.¹⁵

Iako ga nikad nije osobno upoznao, Prepek je cijenio pjesništvo Đure Arnolda, pa je vjerojatno to bio jedan od razloga zašto je za potrebe himne uglazbio stihove njegove pjesme pod naslovom *Banu Jelačiću*. Spomenutu pjesmu Arnold je vjerojatno spjevao u drugoj polovini 19. stoljeća u rodoljubno-romantičnom zanosu ilirizma, a njezini stihovi glase:

Tko veli, da si mrtav? Ti, da si mrtav?

Ti dupliri iz živa plamte srca svih Hrvata

¹² Isto, str. 101. – 105.

¹³ Đuro RAJKOVIĆ, *Stanislav Prepek – život i djelo*, Zagreb, 2006.; Ostavština Stanislava Prepeka u posjedu prof. Đure Rajkovića; Ivan BALENOVIĆ, *Prognanik iz svijeta svjetlosti*, Subotica, 2012.

¹⁴ Izvorni notni zapis himne *Banu Jelačiću* – 1. verzija, bez pratnje harmonija, Maradik, 24. listopada 1922. godine.

¹⁵ Poziv na akademiju povodom osnutka društava *Jelačić* i *Zora* iz 1923. godine.

*Ko spomen svet na vođu svetog rata,
 Il' konac pjesmi narodnoj na liri.
 U plamen stog i sav ti narod gviri
 I vjeru uz duplire hvata:
 Da dotle čuvar gesla ti je zlata
 Za domom dok mu dušman ralje širi.
 A kad se časkom burno ustalasa,
 Ko more što ga vijor drškat stane,
 I diže vale orijaškog stasa,
 Ah, onda prošle proživljam dane.
 Pod gromom ko da Tvoga stoji glasa.
 Pa da si mrtav? Pa da si mrtav?
 Nikad, nikad, vječni bane!¹⁶*

Prepek je skladao himnu Jelačiću za muški zbor *a cappella*, te je može punim i snažnim zvukom izvesti samo četveroglasni muški zbor s oko 60 pjevača. Naime, zbor je skladan homofono, harmonski bogato i raskošno. Stilski je izgrađen slobodnijim klasičnim načinom. Napisan je u četiri četvrtinskim i pet četvrtinskim taktovima, čime je postignuta najveća prirodnost u oblikovanju glazbenih fraza, njihovom slobodnom ponavljanju i njihovim imitacionim postupcima. Tonski opseg zbora, jačina i brzina izvođenja veoma su zahtjevni. Zbor ima dva tonska vrhunca od kojih je drugi snažniji jer se najviši ton ponavlja šest puta. Dvotaktna glazbena fraza na tom vrhuncu ponovljena je prethodna fraza za ton naviše, recitativno i donekle kromatski. To je izvođački, najteži dio ovog zbora.

Treba istaknuti da zbor počinje trima dvotaktima u sjajnom dinamičkom usponu. Ovaj uspon, nakon dva ponovljena Arnoldova stiha „Tko veli, da si mrtav?“ uspio je zahvaljujući Preprekovom pjesničkom nadahnuću pridodavanjem stiha „Ti, da si mrtav?“. Taj Preprekov stih potpuno je zao-kružio pjesnikovu misao i tako još snažnije istaknuo glazbeni uvod. Skladba završava veoma jednostavnom i snažnom glazbenom kadencom. Svojim snažno doživljenim glazbenim izričajem, od nježne lirike do najsnažnije dramatike, prepoznajemo i u ovom zbornom glazbenom djelu Preprekovu stvaralačku genijalnost. Prema tome, može se reći da Prepek pripada krugu najvećih svjetskih skladatelja vokalne i instrumentalne lirike.¹⁷

¹⁶ Đuro RAJKOVIĆ, „Otkriven rukopis Preprekove himne banu Jelačiću“, Hrvatska riječ, Subotica, 28. XII. 2007, str. 13.

¹⁷ Analiza posebnosti himne *Banu Jelačiću* od strane Đure Rajkovića za potrebe predavanja *Đuro Arnold i Stanislav Prepek – spone Varaždina i Petrovaradina* održanog 24. studenog 2011.

Otkriće himne

Navedena himna stajala je među spisima osam desetljeća. Do njezina otkrića došlo je sasvim slučajno, a za to su najzaslužniji prof. Đuro Rajković, pijanist i glazbeni spisatelj iz Petrovaradina, i Anica Nevolić, orguljašica-zborovotkinja u novosadskoj konkatedrali.

Jednom prigodom tijekom 1960-ih prof. Rajković je među Preprekovim notama našao omanji papir na kojem je olovkom bilo ispisano nekoliko notnih crtovlja s naslovom *Banu Jelačiću*, no na njegov upit gdje se nalazi čistopis navedene skladbe, Preprek nije znao odgovoriti. Ali kad mu je 2007. godine Anica Nevolić podarila poveći broj crkvenih skladbi među njima se nalazio i originalni rukopis-čistopis Preprekove himne banu Jelačiću u dvije verzije. Preprek ju je skladao za muški zbor *a capella*, a zatim je istu himnu prilagodio jednoglasnom i četveroglasnom muškom zboru uz pratnju harmonija. Anica Nevolić nije znala da je posjedovala rukopis himne, ali se na spomen njezine tetke Julijane, koja je znala svirati glasovir, sjetila da je pjevala i bila članica pjevačkog zbora, pa se može pretpostaviti da je njezina tetka krajem 1920-ih posudila navedene skladbe iz arhiva Društva *Jelačić*, te je tijekom vremena na njih zaboravila. Zahvaljujući tome Anica je nakon njezine smrti naslijedila note među kojima su se nalazile i spomenute verzije Preprekove himne, te je na taj način od zaborava spašeno glazbeno remek-djelo koje predstavlja veliki glazbenokulturni doprinos i Jelačićevom rodnom gradu Petrovaradinu, ali i hrvatskoj glazbenoj baštini općenito.¹⁸

Zaključak

Himna *Banu Jelačiću*, za čiji su nastanak poslužili stihovi Đure Arnolda, a koju je skladao Stanislav Preprek, nastala je povodom osnivanja Omladinskog društva *Jelačić* i Ženskog prosvjetnog društva *Zora* koji su utemeljeni u Petrovaradinu 1922. godine. Njihov osnutak veoma je važan događaj iz prošlosti Petrovaradina za tamošnje Hrvate jer su takva društva predstavljala okupljališta na kojima su mogli njegovati i čuvati od zaborava svoje običaje, ali se i kulturno i nacionalno izraziti. Osim toga, navedana

godine u prostorijama Društva povjesničara grada Varaždina; Izvorni notni zapis himne *Banu Jelačiću* – 1. verzija, bez pratnje harmonija, Maradić, 24. listopada 1922. godine i 2. verzija, s pratnjom harmonija (s Preprekovim opaskama).

¹⁸ Đuro RAJKOVIĆ, „Otkriven rukopis Preprekove himne banu Jelačiću“, *Hrvatska riječ*, Subotica, 28. prosinca 2007., str. 13.; „Himna posvećena banu Jelačiću spojila Varaždin i Petrovaradin“, *Hrvatska riječ*, Subotica, 2. prosinca 2011., str. 29.; „Jelačić – Arnold i Preprek“, *Glas Koncila*, Zagreb, 4. prosinca 2011., str. 20.; „Osam desetljeća u zapečku“, *Varaždinske vijesti*, br. 3492, 6. prosinca 2011., str. 27.

društva su preteča današnjega Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić*, kulturne udruge koja je čuvar tradicije današnjih Hrvata u Petrovaradinu kojih je ostalo malo, osobito nakon ratnih zbivanja tijekom 1990-ih. Predavanje *Đuro Arnold i Stanislav Prepek – spone Varaždina i Petrovaradina* i istoimeni rad koji je iz njega proistekao od mnogostruke je važnosti: jedan je od načina da se očuva uspomena na Petrovaradin i Srijem kakav je nekad bio; potvrda je isprepletenosti prošlosti Hrvata iz vojvođanskog dijela Srijema s hrvatskom prošlošću; upoznavanje dijela hrvatske javnosti sa zbivanjima koja bacaju novo svjetlo na ličnost o kojoj možebiti znaju dosta (Đuro Arnold) ali će zahvaljujući ovom radu otkriti nešto više, te mogućnost da se upoznaju s dijelom hrvatske prošlosti o kojoj se gotovo više ne piše.

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

2

VARAŽDIN, 2012.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Sonja Poljak (Ivanec)	Magdalena Lončarić (Varaždin)
Vladimir Huzjan (Varaždin)	Ivan Obadić (Zagreb)
Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak (Varaždin)
Ivančica Jež (Ludbreg)	Hrvoje Petrić (Zagreb)
Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gőzsy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

**Urednik na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske "Hrčak"/
Journal editor at "Hrčak" - The Portal od scientific journals of Croatia**

Dejan Zadro

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina,
Bernarde Nova d. o. o. i TMT Čakovec

Korice: Freska s prizorom dvanaestogodišnjeg Isusa koji raspravlja s pismoznancima u hramu. Južni zid svetišta crkve sv. Marije u Lepoglavi. Ivan Ranger, oko 1742. godine.

Fotografija freske i likovni koncept korica: Kruno Sudec

Priprema korica za tisak: Studio Fotak